

KİM-117 TEMEL KİMYA

Prof. Dr. Zeliha HAYVALI

Ankara Üniversitesi

Kimya Bölümü

Bu slaytlarda anlatılanlar sadece özet olup ayrıntılı bilgiler ve örnek çözümleri derste verilecektir.

HAFTALARA GÖRE KONU BAŞLIKLARI

1. Hafta: GİRİŞ

2. ve 3. Hafta: KİMYASAL HESAPLAMALAR

4. ,5., ve 6. Hafta: ATOMUN YAPISI

7. 8., ve 9. Hafta: PERİYODİK CETVEL

10. Hafta: ÇEKİRDEK KİMYASI

11., 12., 13., ve 14. Hafta: KİMYASAL BAĞLAR

Bölüm 1

GİRİŞ

KİMYA: Maddenin bileşimini, yapısını ve değişimini konu alan bir bilim dalıdır.

Kimya Bilim Dalları

- 1. Anorganik Kimya:** Periyodik cetvelde karbon dışında metaller ve ametaller bütün elementlerin kimyasını inceleyen anabilim dalıdır.
- 2. Organik Kimya:** Karbon ve karbonun yaptığı bileşiklerini inceler.
- 3. Fizikokimya:** Sentezlenmiş ve saflığı belirli maddeler için fiziksel değişimlerin (sıcaklık, basınç, derişim, vb.) madde ve reaksiyonlar üzerine etkisini inceler.
- 4. Biyokimya:** Canlı organizmalarda gerçekleşen kimyasal olayları konu alır.
- 5. Analitik Kimya:** Kimyasal bileşiklerin bulunması, tanınması ve miktarının ölçülmesi ile ilgilenen kimya dalıdır.

Bunlardan başka; Jeokimya, Petrokimya, Besin kimyası, Uzay kimyası, Nükleer Kimya, Tekstil Kimyası, Kristal Kimyası, Çevre Kimyası, vb. sayılabilir.

ÖLÇME, ÖLÇÜM ve BİRİM SİSTEMLERİ

SI BİRİMLERİ

Fiziksel Büyüklük	Birim Adı	Kısaltılışı
Kütle	kilogram	kg
Uzunluk	metre	m
Zaman	saniye	s
Sıcaklık	kelvin	K
Madde Miktarı	mol	mol
Elektrik Akımı	amper	A

Uluslararası Birimler Sistemi (SI) adı verilen bir standart birim sistemi kullanılır.

Volt, hertz, joule ve coulomb gibi diğer birimler bu temel birimlerden türetilmiştir.

Birim Önekleri

Üskatlar

Önek	Kısaltma	Çarpan
yota-	Y	10^{24}
zeta-	Z	10^{21}
ekza-	E	10^{18}
peta-	P	10^{15}
tera-	T	10^{12}
giga-	G	10^9
mega-	M	10^6
kilo-	k	10^3
hekto-	h	10^2
deka-	da	10^1

Askatlar

Önek	Kısaltma	Çarpan
desi-	d	10^{-1}
santi-	c	10^{-2}
mili-	m	10^{-3}
mikro-	μ	10^{-6}
nano-	n	10^{-9}
piko-	p	10^{-12}
femto-	F	10^{-15}
atto-	A	10^{-18}
zepto-	Z	10^{-21}
yokto-	y	10^{-24}

Anlamlı Rakam Sayısı

- Kesin olarak bilinen rakamlarla belirsizlik olan rakamların tümüne birden anlamlı rakamlar denir:
- **Bütün sıfırdan farklı rakamlar anlamlı kabul edilir.**
- 155.32   Anlamlı rakam sayısı: 5
- Sıfırdan farklı iki sayı arasındaki sıfırlar anlamlı kabul edilir.
- 106.63   Anlamlı rakam sayısı: 5
- Baştaki sıfırlar anlamlı rakam değildir.
- 0,00039   Anlamlı rakam sayısı: 2

Sayılar toplandığı zaman yada çıkarıldığı zaman, sonuçtaki ondalık rakam sayısı işlemdeki ondalık rakam sayısından en küçüğü alınarak belirtilir.

$65 + 10.6 = 75.6$ değil toplam 75 olarak verilmelidir.

YUVARLAMA:

Virgülden sonra alınacak hane basamağından sonra gelen rakamlar

0,1,2,3 ve 4 ise toplamda çıkan sayı aynen kalır.

Virgülden sonra alınacak hane basamağından 5, 6, 7, 8 ve 9 ise en son kalan rakam bir artırılır

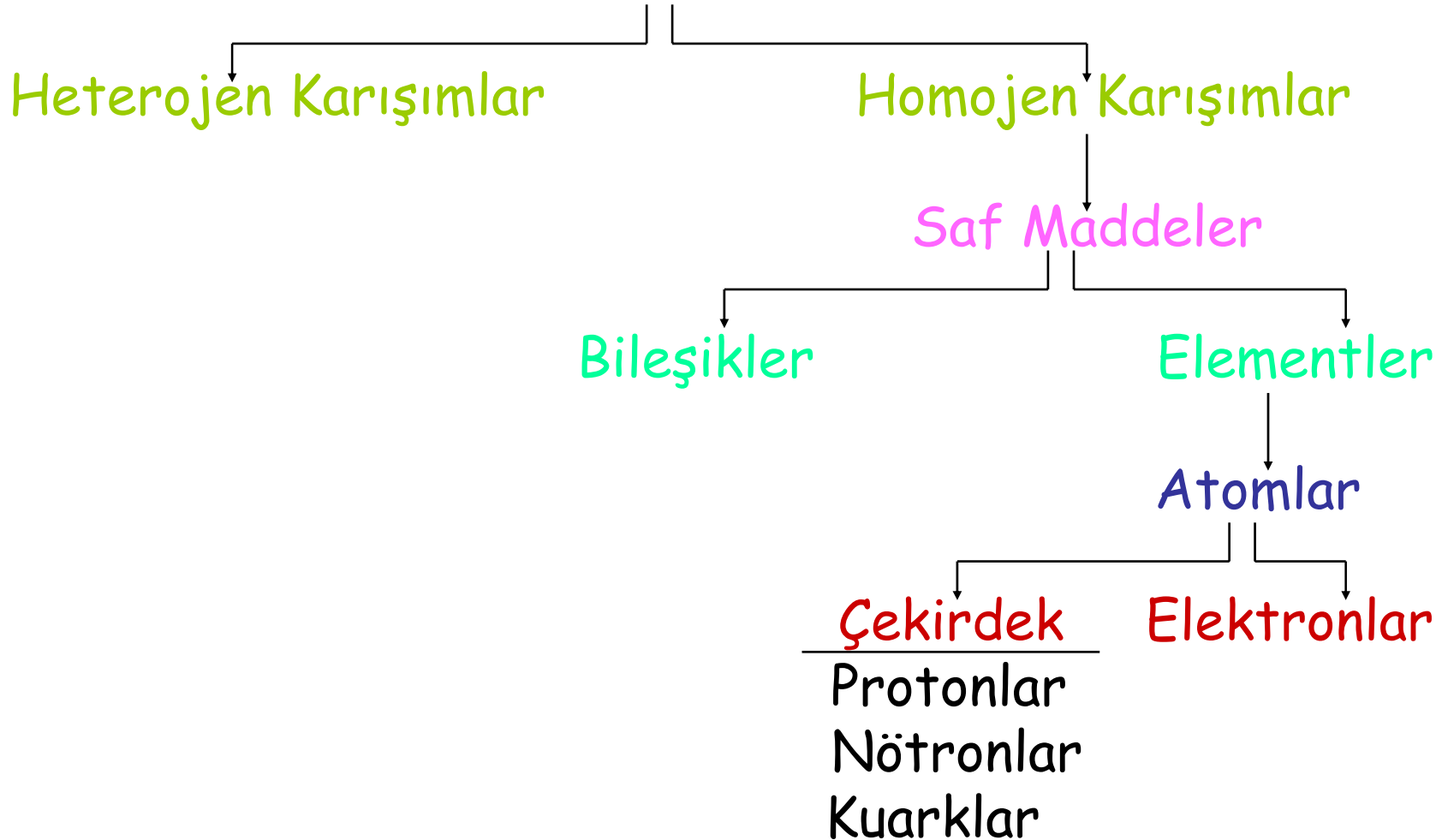
Örneğin 9.266567 rakamı virgülden sonra iki haneli olacaksa 9.27 olur.

Element; daha başka maddelere ayrılamayan veya aynı tür atomlardan oluşmuş saf madde.

Bileşik; elementlerin belli ve sabit oranlarda birleşmesi ile oluşmuş saf madde.

MADDE

KİMYANIN TEMEL YASALARI

- 1) Lavosier Yasası (Kütlenin korunumu Yasası)
- 2) Sabit Oranlar Yasası
- 3) Katlı oranlar yasası

1) Lavosier Yasası (Kütlenin korunumu Yasası)

Bir kimyasal reaksiyonda madde yoktan var edilemez veya yok edilemez.

Yani, bir reaksiyona giren maddelerin kütleleri toplamı reaksiyonda oluşan maddelerin kütleleri toplamına eşittir.

2) Sabit Oranlar Yasası (Değişmez Oranlar Yasası)

Bir bileşiği oluşturan atomların kütleleri arasında değişmez bir oran vardır. Bu orana göre fazla olan miktar tepkimeye girmeyip artar.

3) Katlı Oranlar Yasası

İki element birden fazla bileşik yapıyorsa; birinin aynı miktarı ile birleşen diğer elementin artan kütleleri arasında tam sayılarla ifade edilen bir oran vardır.

CO_2 ve CO gibi

44 g CO_2 'de 12 gram karbon ve 32 gram oksijen vardır.

CO 'nun 28 gramında ise 12 gram karbon ve 16 gram oksijen vardır.

Birinci bileşikteki oksijen kütlelerinin ikinci bileşiğe oranı

32/16=2 dir.